

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglertnél (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mossé officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expédition Stuttgart. Nyilttér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Allami és társadalmi életünk.

(K.—G.) Az utóbbi időben a napi-sajtó terén mind gyakrabban lettek a felsohajások, panaszok, elmaradottságunk felett. Utón, utfélen hallatszik az a lesújtó ítélet, hogy a magyar társadalmi élet messze hátra maradt a modern kor kívánalmai mögött. Nem akarunk se pessimisták, se optimisták lenni. Társadalmi életünk megítélésénél valamint nem tesszük fel az Apulejus szemüvegét, ki igen fekete színben tüntet fel állapotaink aggasztó voltát, sőt kegyetlen kimondá, hogy a népek nagy családjában mint életképes tényezők nem numerálunk, mert semmivel sem járultunk az általános európai műveltség előmozdításához, ugy másfelől a látszólagos által sem szeretném elkábitatni magamat, nem szeretném tömjénezni ott, hol ez úgy tűnhetnék fel, mint nemzeti hiúság, nélkülözve az igazságnak még csak látszatát is.

Mind a két iránynak meg van a maga veszélyes volta. A pessimistáknak rendes foglalkozásuk a kákván is csomót keresni, kicsi bajból nagyot csinálni, az egeret elefántnak nézni s kétségbeesésükben jeremiadokat hallatni.

Ha az állapotok sötét festése alkalmas arra, hogy a népet felrúzza a tétlenség, karjaitól, s munkára, előhaladásra buzdítsa, minden esetre dicséretet érdemelne a kezdeményező. Nem egyszer mentődött meg nép így az enyészettől. Emlékezzünk csak vissza.

E század első tizedeiben Berzsényi „Romlásnak indult”ja, Vörösmarty „Fürtidben tenger vészes éj”-je sokkal többet használtak, mint a kötetekre menő országgyűlési tárgyalások. Kiméltlenül ostromozták a nép hibáit, a nélkül, hogy a reményről lemondottak volna, mely nemzetünknek szebb jövőt ígért. Megrótták, a nép tétlenségét, de nem úgy, hogy alatta alélva roskadjon össze, hanem hogy felsejkenjen munkára.

A pessimismusnak csak akkor van meg a maga árnyoldala, ha tulesap a határokon, ha a helyzetet igen sötétben festi, ha kétségbeesett feljajdulásában előli a reménynek még utolsó szikráját is, a jobb jövőt illetőleg. Az ily hangok megölőli lehetnek egy nemzetnek, ha ez a nemzet máskülönbben is hajlandósággal bír a quietismusra.

És itt elérkeztünk oda, hogy egy pár sorban megemlékezzünk Apulejusról, habár későre is. Nem akarjuk munkájának érdemeit kisebbíteni, elismerjük, hogy műve sok érdekes adatot tartalmaz; de a hanggal sehogy sem tudunk kibékülni, mely veres fonalként húzódik keresztül az egészen. Nem akarok hizelegni magunknak, sőt úgy vélem: mondjuk ki bátran az igazat; de csakis ezt, ennél se többet, se kevesebbet. Ha a bajokat, hiányokat kisebbítjük, ez rossz; de miután ugy se igen sok jóval bírunk, minek palástolnók el azt a kicsit is, midőn az ösztönül szolgálhat a nagyobb jó kivívására. Ha a meglevő jót többre becsljük, mint a mennyit az valóban ér, ez még rosszabb, mert az önteltség elbizakodást szül, ez megcsufol megszokta magát boszulni. Csak a tiszta igazságot keressük tehát, ez legyen leghívebb barátunk, társunk.

Eppen itt van Apulejusnak egy nagy hibája. A világért sem tárgyilagosa. — Behunyja

szemeit a tényleges viszonyok előtt; nem néz se előre, se hátra; megelégszik az okozatnak constataásával, hogy bizony mi csehül állunk, semmi létjogosultsággal sem bírunk, csak majmoljuk a mivel Nyugatot mindenben.

Tisztelem én minden embernek a logikáját, ha következtetései helyesek. Apulejus megelégedett az okozattal, nem nézte meg az okot mely legnagyobb részben jelen helyzetünket eredményezte. Tekintsen vissza minden elfogulatlan ítélő a magyar történelembe, sok tanulságos dolgot fog abban találni. Kérdem: a XIV-ik század közepétől kezdve egész 1865-ig volt-e békéje a magyar birodalomnak? Szüntelenül két hatalmas ellenséggel állottunk harcban Keletről a török, nyugatról a német. Az egyik nyílt sisakkal, határozottan bevallott czéllal fojtogatott, a másik mézes szóval édesgetett, s csak akkor döngetett el, ha önként nem mentünk a lépre.

Azt mondhatná valaki erre, hogy ez nem mentség, Nyugat-Európa más országai is elég belforradalmat értek meg ez alatt az idő alatt, s mégis most hol állnak? Igaz, csak egy kicsi különbség van köztünk és köztök: Mig nyugaton csaknem mindenik állam egy jobb állapotot vívott ki magának, ha egyszer kardot rántott kezébe, mi valahányszor hozzáfogtunk helyzetünk javításához, mindig rosszabb állapotba jutottunk. Minél inkább haladtunk az időben, annál aggasztóbb lett helyzetünk, s ez elviselhetetlen állapot tetőpontját éppen az 50-es években érte el, midőn már csaknem lemondottunk a reményről, hogy valaha újra feltámadunk. Nyugat-Európa népeinél, a mint haladtak a történelemben, az elért tényleges javulások mindig hatalmasabbá tették őket, újabb munkára és kietartásra buzdították: nálunk időfolytával a remény szálai is mind vékonyabbakká lettek.

Hollandból és Belgiumból a Fülöpök zsarnokoskodása, Alba vérengzése független szabad országokat teremtett, hasonlólag a kis Svajtzból is a német despotia: mig nálunk az eperjesi vértörvényszék, Martinovicsék sorsa, a 13 hős halála mind sötétebb, komorabb jövőt festett. Ez a különbség köztünk és Nyugot között. Az az állítás pedig, hogy semmi létjogosultságunk nincs, megtagadása a történelmi igazságnak.

Nemzetünk százados küzdelmeinek megítélésénél nem lehet kizárólagosan a specialis magyar szempontot venni fel.

Midőn első sorban saját títzhelyünket védelmeztük, — védelmeztük a nyugati kulturát ép ugy, mint saját lételünket. — Midőn Budaormára kitűzték a győzelmi zászlót, Bécsben és Párisban ép ugy ujjongtak az örömtől, mint nálunk. — Vagy midőn a nagy Hunyady megverte a törököt Nádorfehérvárnál, nem csak mi ültünk örömmünnepe, hanem az egész keresztény világban felgyultak az áldozati tűzek, felhangzott az egyházi zsoltosma, snagy ösünk úgy ünnepeletett, mint a keresztény civilizáció megmentője.

Vajjon, ha mi fel nem fogtuk volna az áradatot, saját sorsunkat kikerülhetne volna-e Nyugat-Európa? Vajjon messze mögöttünk, az európai Continens közepén nem hamyadtak volna-e el országok, tartományok és városok

ép ugy, mint nálunk, s ezekkel együtt százados munkának, szorgalomnak gyümölcsei?! — Hisz a töröknek czélja nem csak az volt, hogy Magyarországot rabigába hajtsa, hanem, hogy: csak egy ur legyen a földkerekségén. — Vajjon annak a nemzetnek, mely e veszélyes törekvést első sorban megakadályozta, nincsen-e létjogosultsága? Mindezek oly kérdések, melyekre könnyű a feleletet megadni.

Ne hirdessünk olyan tanokat, melyek a vassággal nem egyeznek meg, s ha meglátjuk az okozatot, ne hunyjuk bé szemeinket az ok előtt se, különösen most, midőn Nyugat-Európa is kezdi méltányolni a multban tett szolgálatainkat.

Nem azt mondtam ezzel, hogy mi már megtettük kötelességünket, tehát jogunk van tétlenül élni. — Távol legyen tőlem az a gondolat, hogy minket a multban tett szolgálatainkért Európa népei herékként tartsanak, hogy mi csak fogyasztók legyünk.

Bár mily szép multtal dicsekedhetünk, ez nem jogosít fel tétlen jelenre, melyben összedugott kézzel nézzük az események áramlatát.

Hütlenek lennénk öseinkhez, ha most nem dolgoznánk kétszeres erővel: — ha ök szívök vérvél mentették meg a hazát, nekünk kötelességünk szorgalom és munka útján megtartani, s felépíteni benne a boldogság templomát!

Nem azért küzdöttek ök, hogy a renyhe utódoknak legyen hol meghúzódni, hanem mert hittek a magyar faj életképességében; hitték, hogy e hazát majd a béke idején nagyá és dicsővé teszik az utódok.

Ma minden nemzet annyit ér, a mennyit dolgozik. — Hol soka munkás kéz és fő, az a nemzet nagy és boldog, lakjék bár kis számmal csekély területen.

Mi is elismerjük, hogy nagyon elvagyunk maradvá a mivel nyugottól, sok mindenre van szükségünk, hogy államunk a cultur államok sorába emelkedjék; de kimondani nemzetünkre azt, hogy létjogosultsággal nem bír, még se merjük, mert megtanultuk a történelemből ismerni azt a szép missiót, melyet nemzetünk dicsően betöltött, s mely fő oka jelen elmaradottságunknak. Aztán még ne feledjünk el egyet, midőn a szomszéd államokra hivatkozunk.

Mi mindig magunkra voltunk hagyatva!

Ha valamely mivelődési intézményt kellett létre hozni, a nemzet zsebéhez folyamodtunk, s összetakarított fillérekkel kellett oly intézményeket létre hozni, melyeket külföldön fejedelmi családok alapítottak és gyarapítottak századok hosszú során át. Egészen más forrásból kerültek elő nálunk a színházak, muzeumok, mint a bécsi műgyűjtemények, képtérség- és fegyvertárak.

Nálunk minden a nemzeti áldozatkészségnek az eredménye, tehát nemzeti vagyon, — amott egyesek áldozatkészsége teremtette meg a mivelődési tényezőket.

Ime az okok, melyek megmagyarázzák hátramaradásunkat, — de csak a multat illetőleg.

Ma ismét urai lettünk sorsunknak.

Boldogságunk megalapítása, vagy szerencsétlenségünk előkészítése; habár öntudatlanul is, saját kezünkbe van letéve.

Attól a percztől kezdve tehát, melyben sorsunk intézői lettünk, a miénk a felelősség.

Az eddig elmondottak inkább mult állami életünket illették, egy következő cikkben lássuk jelen társadalmi viszonyainkat.

A magyar kir. belügyminister a megyék főispánjaihoz következő rendeletet intézte:

Méltóságos főispán ur!

F. hó 26-án 35439. sz. alatt kelt, és a törvényhatóságokhoz intézett rendeletből bizonyára értesült méltóságod arról, hogy a cholera-járvány Marmaros megyében s Buda szab. kir. város területén kiütött.

Hivatalos tudósítások szerint e járvány most már — bár szörványosan — az ország egyéb vidékein is kezd mutatkozni.

Miután a közigazgatási tisztviselőknél legnemesebb, de egyszersmind legszorosabb kötelességük a közegészségre való felügyelet és annak megtámasztása esetében a szigorú és pontos eljárás; miután továbbá a főispánoknak törvényszabta kötelességük ellenőrizni a törvényhatóságok kormányzatot s így a közigazgatási tisztviselőket hivatalos működésük is, és e kötelesség rendkívüli körülmények között fokozott mérvben teljesítendő; remélem, sőt elvárom méltóságodtól, hogy a járvány tartama alatt, nevezetesen ha az a kormányzatára bízott törvényhatóság területén mutatkoznak, folytonosan a halóság területén tartozkodni, a tett és teendő intézkedéseket éber figyelemmel kísérni, a kormányrendeletek végrehajtása fölött őrködni, ha szükségesnek mutatkoznak, a netáni veszély helyén személyes megjelenése által az illetőket tette buzdítani s ha kell, a hanyag tisztviselő ellen a törvény értelmében felfüggesztése mellett vizsgálatot rendelni s mindezekről engemet, kit a közegészségügyi rendért legfőbb vonalban illet a felelősség, haladéktalanul értesíteni elődázhatlan kötelességének ismerend.

Fogadja méltóságod kiváló tisztelem nyilvánítását.

Budán, 1872. évi oct. hó 29-én.

Tóth Vilmos s. k.

Legújabb táviratok.

Brüssel, okt. 31. A romániai zsidók ügyében tartott értekezlet kinevezte a végrehajtó bizottságot, székhelyül Bécsben. A bizottságnak meghagyatott, hogy a romániai zsidók erkölcsi és anyagi helyzetének javítására minden módot élkövessen és gondját legelőkép iskolák állítására fordítsa.

Berlin, okt. 31. Az urakházának mai ülésében, a kerületi rendtartás feletti végszavazás előtt, kinyilatkoztatá Eulenburg miniszter, hogy az esetre, ha az előterjesztés olvottatnék, a miniszterium az uralkodó körülmények közt nem fogna leköszönni, mert az új kabinet ugyanazon feladattal állna szemben. A császár változatlanul megtartá azon meggyőződést, hogy a kerületi rendtartás, a kormány előterjesztés alapján szükséges dolga. Ha az előterjesztés elvetetnék, az ülészek be fog zártni, és a kerületi rendtartás az új ülészek elé fogna ismét terjesztetni, a midőn a miniszterium minden alkotmányos eszközt felhasználand az előterjesztés keresztülvitelére. Kleist-Retzow kinyilatkoztatja, hogy az ország érdekét előbbre teszi a miniszteriumnál; — ő és társai az előterjesztés ellen fognak szavazni. Ép így nyilatkoztak gr. Münster és Hasselbach, mert az előterjesztés a bizottsági

javaslatok által megcsonkított. Végre névszerinti szavazásnál a kormányi előterjesztmény 145 szóval 18 ellen elvetették.

Bécsi világkiállítás.

A világkiállítási bizottság II-ik szakosztálya október 23-án ülést tartott Keleti Károly elnöke alatt. — Az elintéztett folyó ügyek közül megemlítjük, hogy a szakosztály Hamar Leónek galvanoelectrikus batteriáját a végrehajtó bizottságnak államlankoltságon leendő kiállítására végeztetett. Ezután Szabóy Adolf jelentést tett a női ipar kiállítására tárgyában általa tett intézkedésekről, melyeknek eredménye az lett, hogy ezen csoport méltó és lehetőleg teljes kiállítására remény lehet. Elnök a szakosztály eddigi működését röviden vázolván, kiemeli, hogy egyik főfeladata, t. i. az ipar és bányászat mennyiségileg és minőségileg méltó képviselésének előkészítését sikeresen befejezte. A szakosztály csoportonként és egyenként intézett felszólításai, valamint a részvétel megkönnyítésére intézett javaslatok, végre folytonos buzdításai azt eredményezték, hogy a magyarországi 3500 kiállító közül mintegy 2000 iparos kiállító lesz, nem is számítva a Horvátországból jelentkezőket, kiknek összes száma mintegy 1100. — A szakosztály által kijelölt szakbiztosok kinevezése és erélyes működése lesz hivatva az ügyet tovább vezetni. E szerint mindaddig, míg a szakosztály további feladatainak teljesítésére nem kerül sor, működését egyelőre befejezetteknek tekintheti.

Elnök az előadása után Posner K. L. ipari szakbiztos megemlíti, hogy kineveztetése óta az elnökkel egyetértőleg eddig főleg oda működni igyekezett, hogy a jelentkezésekben mutatkozó aránytalanságok kiegyenlítsenek és a házágok pótolassanak. — A jelentkezések eredménye örövendes, és még örövendesebb volna, ha az ország fővárosa a kiállító számára nézve is oly magas arányt mutatna, mint más államok fővárosai.

A továbbiakra nézve megemlíti, hogy a hely végleges beosztása és a szekrények kérdésének elintézése folyamatban van, s az eredmény a kiállítókkal rövid időn közöltetni fog. Célba van véve, hogy a gyűjteményes kiállítások számára a m. kormány által készített szekrények s általában a magyar osztály berendezési tárgyai, a mennyire lehetséges, hazai iparosok által készíttessenek. — Ezen előadások helyeslőleg tudomásul vétetvén, határozati, hogy a szakosztály ülései mindaddig, míg az összeírvétel szükségére újra föl nem merül, felfüggesztessenek. Szóba jött még a jegyző díjazása és Ráth Károlynak egy indítványa a kiállítási költségek tárgyában. Miután ugyanis a kiállító száma nagyobb, mint remélni lehetett, valószínű, hogy az előirányzott 350,000 frt nem lesz elég; ez okból elhatározatott, hogy a végrehajtó bizottság átiratilag felhívassék, minden befolyását oda irányozni, hogy a 350,000 frtra előirányzott kiállítási költség 400,000 frtra emeltesse, s hogy a muzeumi tárgyak vásárlására szánt 50,000 frt érintetlen hagyassék.

Az „ifju törökök“ bukása.

Az „Augs. Allg. Ztg.“ perai levelezője, ki a konstantinápolyi viszonyokba meglehetősen be van

TÁRCZA.

Magyar tudományos akadémia.

Összes ülés október 28-án Csengery Antal elnöke alatt.

Felolvasó Gyulai Pál, ki Finály Henrik emlékbeszédét adja elő dr. Engel József fölött.

Ez emlékbeszédnek szabatos irányán és kerek szerkezetén kívül van egy oly érdeme, a mit az akadémiai emlékbeszédekben ritkán találhatunk. Nem nyakra-főre földicséri, hanem jellemzi és hiven elénk állítja az elhunyt tag egyéniségét és tudományos működését, bár természetesen feladatának ismeri annak hibáit mentetgetni és tévedését kimagyarozni.

Ily magyarázat különösen szükséges akkor, midőn Engelről van szó, kinek tudományos pályája igazán furcsa történet. Ifju korában, 1836-ban egy nyelvtudományi pályamunkával elsőrendű jutalmat nyer az akademiánál. Azután többé nem lép föl nyelvészeti munkával; az akadémia is megfellelkezik róla huszonhárom esztendeig. Azonban 1859-ben a régi mű érdemeiért akadémiai taggá választatik. Megírja székfoglaló értekezését, ezt a gyűlésben fel is olvassák, de állításait a jelen volt nyelvtudósok oly badaroknak itélik, hogy az értekezést nem is engedik kinyomtatni, bár székfoglaló beszéddel ilyes valami talán soha nem történt se azelőtt, se azóta.

E különös eset kimagyarozásán fordul meg az emlékbeszéd sarka és tengelye, előbb azonban az életrajzi főbb adatokat terjeszti elő.

Engel József született Bécsben 1807-ben. Atyja János az ismert nevű történetbuvár, kinek tudományos érdemeit hazánk története körül a bel- és külföld egyaránt ismeri, és a ki akkor titkár volt

avatva, a török ministervásár okait következőkben adja elő: „Hogy hivatalát és a szultán kegyelmét megtartsa Mahmud pasa az előbbi nagyvezír az udvar pazarlásait mindenképen elősegítette; nemcsak az államlankostárnak minden állítólagos megtakarítását a szultán rendelkezésére bocsátotta, hanem a tartományokból érkező állami pénz is csaknem kivétel nélkül a palotába vándorolt. E czélból a szultán a rendőrség egy nemű szervezte, melynek az volt feladata, hogy az érkező pénzküldeményekről tudomást szerezzen. Mihelyt azután valamely tartományból pénz érkezett, a szultán egy hadsegéde az illető gőzhajóra ment, a császári parancs előmutatása mellett a kapitány által a pénzt magának kiadatta; az állam hitelezői, s a hónapokon át fizetésekkel hátralékban levő hivatalnokok nem kaptak semmit.

E sivár gazdálkodásnak Midhat pasa véget vetett; kormányzásának egyik legelső tette az volt, hogy érvényébe visszahelyezte a „Banque Ottomane“ azon szabadalmát, mely szerint minden állami jövedelem neki adassék át, míg viszont ő az állam minden kiadását fedezte. Miután a bankot külföldi tőke alapította, szabadalmának erőszakos megsértése nem oly könnyen ment, s így a palota pazarlása legalább részben megakadályoztatott. Nemsokára a szultán 10,000 lírát követelt, melyet Midhat csak részletekben fizetett ki; s midőn a nagyvezír legközelebb 50,000 lírát egyszerűen megtagadott, bukása bevégezt ténynyé vált. Szabadelvű nézetei, különösen a közoktatás emelésére irányuló törekvései az orthodox muszlimánok szemében különben is százkét képeztek. A szultán több napon át nem fogadta el őt, s már nyugtalanító hírek keringtek állásáról.

Pénteken, oct. 18-án Midhat kirándulást tőn a pandiki vasuton, míg a többi miniszterek a császári palotában gyűltek össze, hogy a szultán születése napján üdvözlőljék; ez azonban nem fogadta el őket, s este egyik hadsegédét küldé Midhat-hoz, hogy az állam pecsétjét tőle elvegye, s azt Mehemet Rüsdi pasának adja át.

Rüsdi pasa néhány órai időt kért a megmondolásra, s végül elfogadta az új állást. Rüsdi már kétszer volt nagyvezír; neki köszöni a török hadsereg mostani szervezetét. Becsületes, hazafias, őnzellen jellem, de nem a tetterő és a kezdeményezés embere. Ellensége a francia, s igen meleg barátja, a német szellemnek és tudománynak, melynek ő szemévilágát köszöni.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, nov. 2-án

— **Fogarasi Mihály** erdélyi püspök ő excellentiája rövid itléte alatt is szép jelét adta a tanuló-ifjuság iránti rokonszenvének; mert nem csak az önképző-körnek adományozott 10 forintot, hanem a dalárdának is.

— **Halottak estéje.** Az emberiség e szent s magasztos ünnepét, mint mindig, úgy ez uttal is ájtatos kegyelettel ülték meg városunkban. Az alkonyat elérkezével, a harangok méla-bus hangja szomorúan hirdette s mintegy figyelmeztette az embert: hogy ma mindenkinek szent kötelme leróni a halottak emlékének tartozó kegyelet adóját. Ezren meg ezren siettek a temető felé s lepték el a tor-

az erdélyi udv. kancelláriánál. Anyja Kolozsvárról eredt német leány.

A fiu Bécsben egészen német nevelésben részesült, majd Lőcsére, 1819-ben pedig Rozsnyóra küldetett, és itt kezdte a magyar szót tanulni. 1823—25-ig a pesti egyetemen töltött két évet, de szülőinek vagyoni viszonyai miatt nem folytathatván az egyetemi pályát, három évig Maros-Vásárhelyen egy rokonánál volt gyógyszerészgyakornok. Ekkor gyógyszerészi vizsgát tett, de magasabbra törekedvén, 1830-tól 36-ig Pesten elvégezte az orvosi tanfolyamot s nem sokára Maros-Vásárhelyre telepedett, hol 1857-ig volt gyakorló orvos; ekkor pedig Kolozsvárra költözött át s itt folytatta mint közkezdveségű és széles körben ismert orvos működését 1870 június 2-ig, halála napjáig.

Az említett nyelvészeti pályaművet tehát akkor írta, midőn az orvosi szigorlatra készült. A fő elveket azonban, melyeket eme munkájában kifejtett, egy negyed századév mulva oly téves irányban fűzte tovább, a hol a tudomány alapja kiköltött lába alól.

Egyik főelve volt, hogy a nyelvet önmagából kell magyarázni és kifejteni. Ez elv mint kiindulás még igen helyes. Am Engel azon véleményre jutott, hogy a magyar nyelv kutatásában nemcsak más nyelveket nem kell segítségül venni, de még más nyelvek homályos és kétséges kérdéseit is csak a magyar nyelvből merített adatok deríthetik fel.

Másik elve, hogy a nyelv folyvást változik, alakul. Ez helyes. De ő aztán azt hiszi, hogy e szerint a hangok és betűk is annyira megváltoztak, hogy a szónyomozásban a szók mai alakja és jelentése nem határoz és nem bizonyít semmit, mert a nyelv és a nép szeszélye szerint akár mely hang — akár mely más hanggá átváltozhatott. Ennél fogva ő azt követelgeté, hogy egyetlen egy hang-

da-utczát. Egy percz mulva fellángoltak a szövétnekek s a csendes táj ünnepléses kivilágítása hirdette: hogy halottak napja van. A sirhantok körüli tórek megnépesültek s a buzgó ájtatos kesergők fohásza szállt az ég felé. Az egész temetőt körülhullámozták a sokaság, a boldogok azon serege, kik bubánat nélkül jelentek meg e helyen, vezetve a bámulás és szemléletlől. Egyes sirhantok különösen magokra vonták a figyelmet s egészen körülvették. A némrég elhunyt Makoldy Emilia tetemeit fedő sirhantnak volt legtovább bámulója, mely apró díszes mécsesek által világitva, igazán a koszoruk terhe alatt roskadozott. Mindenki szánalom könynyeit hullatta e sirhant fölött, mely egy jó polgár s bájos leánya tetemeit zárja magába. Színészek is megemlékeztek elhunyt társaikról s a fáradhatatlan harcosok sirhantját felkoszorúzták. Sokan látogatták meg n. Dr. Szabó József sirját is és szóval mindazokét, kiknek élete küzdés volt embertársaik érdekében. Örök béke s nyugalom lengje körül e sirhantokat!

— **Az elhaltak emléke** nov. 1-én mint mindenszentek napján a régi akadémiai templomban Aiblinger 3 hangra irt miséjének (messa a tre voci) előadásával ünnepeztették meg. A fáradhatatlan Pichler Bodógnak köszönetétjük e meglepően szép egyházi zenedarab hallhatóságát; hallottunk ugyan belőle a multkor, az arany-mise alkalmával egy triót, de jelenben az egész előadása nagyobb művelvet nyújtott. Jelen alkalommal közreműködött egy női kar, két hangot: a soprant s az altot képviselve (mindnyájan a karnagy tanítványai 6 sopran és 3 alt; a sopran énekesnők között ott láttuk az erős és jól ki fejlett hangjáról ismert Vikol Poli k. a. és Lange Nina k. a.; az alt énekesnők között Nathanson Zsófia k. a.) s Scholaster ur a tenort képviselve. Az orgona-kísérelt feladata Márai Gabriella k. a.-nak jutott osztályrésztül. — Mindjárt a mise kezdetekor, a kyrie éneklése alkalmával olyan ingadozások mutatkoztak, miszerint tartani lehetett attól, hogy az egész zenés mise füstbe fog menni: ennek oka egy fiatal énekesnő volt, kinek első ízben kellett a szótól átvenni s ki e miatt egy kissé zavarba jött; ennek következtében a kyrie meg is kurtított s a mise további lefolyásában nem szenvedett. Gloriát nem énekeltek. A Credóban egyedül a női kar működött. Offertoriumra egy ujonnan megjelent s igen szép Offertoriumot énekeltek solo Wolf Cyrilltől Vikol Poli k. a. hibátlanul s tökélyen ének technikával megtartva ama művészi tökélyre mutató hidegséget és tartózkodást, mit egyházi zenedarabok alkalmával szem elől tévesztetni nem szabad. A nagyon megkurtított Sanctus mely szintén fugákba van írva, a női kar és Scholaster ur által énekelte. Benedictusra Krébs K. miatványja (Vaterunser für eine Singstimme mit Orgel-ade oder Pianobegl. comp. von Carl Krebs op. 198) magyar szöveggel énekelte Scholaster ur által, ki feladatának tökéletesen meglátszott felelni. — Záródeklát a triólok-ban irt Agnus s a női kar és Scholaster ur által adatott elő. Általában a közreműködők keblében a hangulat ma egyáltalán nem volt oly emelkedett, oly örömteljes, mint a multkor; mintha valami nyomasztó érzés vett volna erőrt rajtuk; ennek oka talán az is lehetett, hogy ma pusztán orgona kísérelt mellett énekeltek s zenekar nem működött közre, mi az énekbéli biztosságot nagyba növelte volna; tegyük hozzá, hogy maga az orgona sem volt meg-

ből is eredhetett az egész nyelv, sőt a világ valamennyi nyelve, t. i. az ő hangból

A helyesírásra nézve is azt állítá, tehát hogy a szószármaztatásnak abban semmi jogos befolyása nem lehet s végre annyira jutott, hogy kinek-kinek teltségére vélte bizhatni, hadd írjon úgy, a mint akar.

E tudományos tévedéseket érdekesen igyekszik az értekező kimagyarozni.

Az okoskodó fők — ugymond — matematikára szokták magokat szánni, az észlelők és kutatók pedig a természetrajz valamely ágára vagy a vegytanra. Ezek bonczolni, elemezni szeretnek mindent, akár késsel, akár a vegybontó savanyokkal. Ha ily elme a nyelvészetre adja magát, szónyomozó, szóbonzoló lesz természetnél fogva, s a betűkkel, hangokkal fog bibelődni egészen a hajszálhasogatásig. Ha aztán ez a fő oly szerencsés, hogy jó szeme, jó emlékező tehetsége és szorgalma van: végtelen sok becses anyagot fog összehalmozni, melynek becsét ő felhasználni nem tudja, a ki pedig tudná, az akárhol egyebet fogja keresni mint itt. De ha ily fő aztán okoskodni és következtetni kezd, rendesen fonák eredményre jut.

Itt járt Engel. A nélkül, hogy komoly tanulmányt tett volna az általános nyelvészeten, elkezdte bonczolni a magyar szavakat; sorba állította, osztályozta őket, s rendszert és elméletet alkotott a maga feje szerint. A rendszer fonák, de azért adatai becsesek, és az emlékező ur felhívja az akadémia figyelmét Engel következő kéziratot hagyományaira:

1. Szócsaládok tizenkét csoportban. 2. Az állapotjegyző családja. 3. Az ő és fajzatai. 4. Saját helyesírásának indoklása. 5. Számos jegyzet és részben kidolgozott értekezés a magyar nyelvről és alkotáról.

Ez emlékbeszédet a folyó ügyek követik.

hangolva; s csakugyan kár, hogy egy pompásan és jól épített orgonát nem tudni mi okból nem hangoltatnak meg. A hívők csak csekély számban jelentek meg a templomban, köztük több zenebarátot láttunk.

— **Cholera.** Budán, hivatalos jelentés szerint, cholera-ba esett eddig 126 egyén, ezekből meghalt 29. A budai katonák közt beteg lett 37, ezekből meghalt 6. Pesten okt. 29-én egy újabb esett fordult elő, a járvány kezdetétől összesen 3, ezekből meghalt egy. A járvány most szelidebb természetűnek mutatkozik.

— **A gyermekfelügyelőnök** (bonne) képző intézet, vasárnap évi november 3-án d. e. 11 órakor fog az intézet ideiglenes helyiségében, a muzeum-utczai kisdedóvó-dában, megnyitni. Fölkérem az egyleti választmány t. tagjait, s általában a nevelésügy minden barátját, legyenek szívesek ez egyszerű ünnepléses alkalomra minél számosabban megjelenni. Kolozsvárt 1872 november 1-én Váradai Károly ideigl. igazgató.

— **A m. tudós akadémia** jövő hétfőn a nyelv- és széptudományi osztály tart ülést. Két felolvasás lesz: Vadnai Károlytól: „Az első magyar társadalmi regény“ (székfoglaló értekezés) s gr. Kun Gézától: „Adalékok Krim ismeretéhez“.

— **Hangverseny.** Hétfőn Lamberg József a zongorán Epstein J. bécsi híres zenetanár tanítványa rendez az itteni nemzeti színházban hangversenyt. A művészi pályára lépett ifju zenci képzését mindazok dícsérik, kiknek alkalmuk volt őt hallani. Közreműködésre megnyerte Dekány R. és Boér E. kisasszonyokat, s a prágai conservatoriumban kiképzését befejező Salamon Jánost; e fellett közreműködik a színházi zenekar is. A hangverseny nyitányát, „Semiramis“-ból a színi zenekar, reá bravour változatokat a hangversenyző adja elő. Salamon J. Bráth egyik hegedűdarabját. Majd a hangversenyző Liszt Campuncella-ját játsza el. A II. szakaszban a mennyegzői indulót az orchester játsza; azután következik a fonó-dal, a repülő hollandiból. Liszt átirata szerint, majd a hangversenyző adja elő Mendelssohn „Fis moll pristo-ját. Dekány k. a. éneklé a „Szép Ilonkát“ s végül az orchester kísérete mellett hangversenyző játca el Schumann zongora hangversenyét.

— **Brassóban** mult hó 27-kén a vidéki gyűlésen egyetemi képviselőkké választattak: Rheindt Sámuel brenndorfi jegyző, Zaminer Ede erdészeti mérnök s Bauszner Guidó; Uj-egyházzék Müller Frigyes lelkész, és Herberth Lajos királybíró küldi az egyetembe.

— **Ő felsége a király** a gödöllői szalonka vadászaton, melyekben b. Wenkheim Béla is részt vett, össz. 340 szalonkát lőtt.

— **Magyarországból** a bécsi világkiállításra 3500 kiállító jelentkezett (köztük 2000 iparos) Horvátországból pedig 1100.

— **Felvinczen** egy nazarinus-felekezet nem rég alakult, mely már 30—48 tagot számlál e templomi helyiséget is vásárolt magának. A felekezetnek nincsen lelkésze, kerüli a szeszés italok élvezését, a gyermekeket csak fölserdült korukban kereszteltetik.

— **Fehér szalonkát** lőttek a mult héten a pátyi szőlőkben Buda mellett. Nagyságra nézve hasonlít a goyserhez, begye, háta különben égé-

A főtitkár előterjeszti először is a vallás- és közoktatási miniszterium levelét, melyben azt tudatja, hogy az ausztriai közoktatásügyi miniszterium által fölhevátott, nyilatkoznai az iránt, hajlandó volna-e, s minő föltételek alatt volna hajlandó Magyarország is hozzájárulni egy expeditió költségeihez, mely a Venus bolygó átmenetének megfigyelése végett talán a monarchia nevében kiküldetnék. Vizsgálati pontokul a Sandtvich szigeteket és Uj-Fundland déli szigetei vannak javaslatba hozva s az összes költségek 114,000 frtra számíttatnak. A cs. kir. miniszterium átirata élenken pártolja e tervet, s ennél fogva a m. k. miniszter véleményadásra hívja fel az akadémiaát Az ügy kiadatik a természetstudományi bizottságnak.

Hosszabb vitára adott okot a bécsi világkiállítás dolgában kiküldött akadémiai bizottság azon javaslat, hogy a kiállításra az akadémia küldje föl díszesen külte és díszes szekrényekbe kiállítva eddigi összes kiadványait. Néhányan pártolják e javaslatot, mások ellenvetik a terv költséges voltát, a könyvek beszerzésének nehézségeit, minthogy a régi kiadványok egy része magának az akadémia-nak sincs meg. Budenz pedig azt kérdi, vajjon hoz-e hasonló gyűjteményt a kiállításra más akadémia is, mert ha nem, igen furcsa volna, hogy a magyar akadémia egyedül figuráljon ott. Ez érvtet elfogadják s legelőször is e kérdést fogják tehát tisztába hozni.

Az első osztály indítványozza, hogy a Besenyei-ünneplés december 15-dikére tűzessék ki s tartassék egy emlékbeszéd Besenyei és kortársai irodalmi fölleptüknek fontosságáról és olvassassék egy óda. Az előbbinek megírására Toldy Ferencz, az utóbbira Szász K. szólíttassék föl. E javaslat elfogadott. „Bdp. Köz.“

szén fehér, csak a tollrajzolat hamvas-szürkén látszik a barna szín helyett, s farktollai is színesek egy kisé.

— **Művészi rövid hírek.** Szigeti József bohózat népsziműnek dolgozza át „Okos bolond” című vígjátékát. — Matejko „Báthori István” képét Bécsben a múlt hét végéig többen nézték meg 28,000 emberrel. — Kazinczy Ferencz leveleit Horváth Dóme min. tanácsos most gyűjti össze, és nemsokára sajtó alá adja. — Az irodalmi tulajdon törvényét a szultán szentesítette, s ez először történik, hogy az irodalmi tulajdon Törökországban törvényesen elismertetik.

— **A Ludeviceumban** november 15-én kezdődnek meg az előadások. Minthogy sokan téves nézetben vannak az intézet célja felől, nem tartjuk szükségletnek megemlíteni, hogy csak 25 tiszt és 100 hadapród számára nyitnak tanfolyamot.

— **A bécsi Sperli** tanodává alakítják át, s közelebről hozza is fognak a munkához. Egy bécsi lap így ír e tárgyról: „Ugy is illik, hogy a muzsa engeszteljen ott, hol a frivolitás annyi évekig üzte garázdaságait.”

— **Nagy-Enyeden** nov. 3-án tartják meg a multkor elhalasztott zászlószentelést.

— **A bécsi világiállítási palota** rotundája készen van. E merész mű, melynek létrejöhétésén még szakemberek is kétkedtek, a tudomány valóságos diadala. A mérnökök egy eddig még soha meg nem kísérelt feladathoz fogtak; munkájuk sikeréhez nem volt egyéb reményük, mint a matematikai számításokba helyezett bizalom, és ez nem hagyta őket cserben, mert ez óriási mű készen áll. A merész terv készítője a híres Harkort Gáspár.

— **Nemes jellem.** Bécsben közelebről egy fiatal dandy hajtott könnyű fogatán a skot-kapun át, midőn a lovak egy szegény asszony gyermekével együtt leütöttek, de szerencsére úgy, hogy semmi bajuk sem történt. A fiatal ember azonban egészen elképedve, reszketve ugrott le kocsijáról, oda futott a még mindig földön fekvő nőhöz s ijedt hangon kérdezte, hogy ninosen-e megsérülve. Látna, hogy semmi sem történt kivette tárcáját, óráját zsebeiből, levonta gyűrűjét s egyáltalában minden értéket, mi nála volt, ezen szavakkal adta át az asszonynak: „Fogadj el tőlem e csekélységet, ne utasítsa vissza, nem képzeli mily örömet szerez ezzel neked. Nem lenne többé életemnek egy boldog perce sem, ha azon tudat gyötörne, hogy önnek e borzasztó pillanatért nem nyújtottam kárpótlást.” — Az ilyen tettek ritkaságok sceptikus korunkban.

— **Városunkban** most a vásár alkalmával mindenféle béna koldusok láthatók az utcákon, kik undortgerjesztő s illemsértő módon mutogatják csonka tagjaikat, ezáltal véve könyörültre indítani a közönséget. Jó lenne ezeket a nyilvános helyekről eltávolítani.

— **Bély, Som, Beregszász, Tisza-ujlak, Nagyszőlős** vasuti távirdaállomások a magyar éjszakkéleti vasutvonalon magánúrgonyók felvételére is felhatalmaztattak.

— **Prágában** mult hétfőn egy choleraeset fordult elő; a polgármester rögtön bizottságot nevezett ki az övrendszabályok megtétele végett. Itt sem ártana előintézkedéseket tenni s erről a közönséget értesíteni.

— **Egy Shakspearenek** címzett levél még pedig az egyedüli mely létezik, van a stratfordi muzeum birtokában. Guiny Richard színész írja, s kér benne a költőtől 20 font sterlinget. A címzett meglehetősen incorrect, s így szól: „To my loving good friend and countreyman, Mr. William Shakespere deliver Thees.”

— **Mint a „Bihar” irja** Hegyköz-Ujlakon a napokban egy heves esti vihar után 7 óra tájt egy holdszivárvány tűnt fel az égen, mely egyike a ritkább természeti tüneményeknek.

— **A „Kelet” anyamasszony** csakugyan érzékenyül veszi a „cultura, a szabadelvű állam és a vallás ellenségeire” mért csapásokat. Ki hitte volna, hogy a protestáns ultramontánokhoz intézett szavunkat magára veszi? sőt ezek természetét őlti fel, s a „Kol Közlöny”-t pusztulással fenyegeti. Im a túrelmetlenség! az ultramontánok csálhatlan jellege. Azt hiszi a „Kelet”, hogy az igazság szavát ma is elfojthatják az ő ujoncpublikáit. E balhit nagyon is illik az ő álszabadelvességéhez, mely mint egyik tojás a másikhoz, úgy hasonlít azon erőszakoskadáshoz, melyet a jogérzet és korszellem elítelt s minden felvilágosult férfi megvet. Érveinek fegyverétől egyetlen hajszerűnk sem féltjük; azokra a mormogásokra és fogcsikorgatásokra pedig épen semmit sem adunk, erőlködéseit nevetjük.

— **A schönbruni állatkert,** mint a bécsi lapok írják, nem épen utolsó élvezetet fog jövő évben a világiállításra utazóknak nyújtani. A gyűjtemény rendkívül gazdag, és egyike a legszebbeknek. Van a többek között egy tövisdisznó a jöreményfokától, hat ritkább faj, ujonnan Ázsiából hozott gyönyörű antilope, igen szép ascsiszarvasok. Most várnak Egyiptomból négy fiata-

oroszlánt, két zsirafot, parduczokat, majmokat stb. A ritka Yak-téhen számára közelebről megszereztek a kölni állatkerttől egy Yak-bikát, a rhinoceros kétségkívül a legszebb példány egész Európában. Többi fajgyűjteményei is mind válogatottak és kitűnő szépek.

— **Klagenfurtban** közelebről ibolyák-ból bokréta szedtek egy külvárosi kertben, melyek sem illatra, sem színre nézve nem állnak hátrább a tavasz kedves hírnekeiél.

— **Strike Rothschildnál.** Rothschild frankfurti bankházánál valamennyi segéd strike-olt, mit annyival is inkább zokon vehet a gazdag bankár, mivel épen ezen segédeknek eszközölt ki az éjszaka-német szövetség-kölcsonnél egyenként 600 tallér jutalekdíjt, és most hálatlanságot nyer elismerésül.

— **Rózsa Sándor** büneinek tárgyalását a jövő hóban kezdik meg a szegedi várban. E tárgyalás nagy érdekű leend a számos és bonyolult büneset folytán.

— **Gautier Theofil** temetése mult pénteken rendkívüli fényvel ment végbe. Az összes író- és művészvilág részt vett a végtszertelenben; a templomban Fauré önekelte a nagy opera több elsőrendű tagjaival, a sirnát pedig Dumas Sándor tartott beszédet. Gautiert a Montmatren temették el.

— **Bécs** a jövő év rendkívüli költségeire 60, milliónyi lottókölcsönt szándékszik fölvenni, melyből 12 millió árucsarnokok építésére, 9 millió vízvezetékekre, utaszajvításokra, házmegeáltásokra, 6 millió iskolaépítésekre, 5 1/2 millió az új vízvezetékekre, 8 millió gázvilágításra, 3 millió a világiállítási költségekre, 800,000 frt. egy korház felállítására, 500,000 frt. kertekre, 500,000 frt. három árvaház építésére, 600,000 frt. hidépítésre, 1,200,000 frt. fürdőhelyiségekre és 8 millió az új tanácsház építésére van szánva.

— **Az illetők figyelmébe** ajánljuk a muzeumutczának az Ugron háztól a Tamási házig terjedő részét, hol a kisedővödőbe járó apró gyermekek alig tudnak a sáran kigázolni, e napokban kettőt a tócsából emelt ki egy arra járó humánus ember; a bajon pár szekér kavics poronddal segíteni lehetne.

— **A rabszolga-kereskedés iszonya** Az indiai „Times” egy közleményt hoz arról, hogy mit találtak egy rabszolgakereskedő hajóján, miután azt egy angol hadihajó elfoglalta. — Találtak: 36 tetőtől talpig felfegyverkezett embert; a rabszolgákat pedig megszámlálni sem lehetett, mert a hajófedélzete, a hajó úr annyira telve volt szegényekkel, valóságos hangyabolyhoz hasonlított. A hajón levő víz undok piszkos volt, a hajóár egyik szögletében felnőttek és gyermekek voltak összezsufolva a himlő és a görvély legutálatosabb stadiumában szenvedve. Az így megfertőzött levegőt maguk az arab matrózok is alig tudták tűrni. Midőn a rabszolgákat az angol hadi hajóba átszállították, sokan annyira gyengék voltak, hogy vinni kellett őket. Mikép tudtak ennyi szenvedést és nélkülözést a szegény rabszolgák eltűrni, ez valóban csudálatos, 35-ön szenvedtek himlőben. 169 közül, 15-ön meghaltak. Az arabok hajmeresztő kegyelenségéről, e rabszolgák irányában az is tanuskodik, hogy midőn a himlő első ízben jelentkezett köztük, hogy a ragály tovább ne terjedjen, egyszerűen vízbe dobták a szerencsétleneket s ily módon már 40 pusztult volt el.

— **Színházi műsorozat:** Vasárnap nov. 3-án: Rökkant huszár, 33. bérl. — Hétfőn 4-én: Hangverseny, rendkívüli előadás, kedden 5-én: Nárcisz, 34. bérl. — Szerdán 6-kán: Párisi élet 35. bérl. — Csütörtökön 7-én: Falura kell mennie 36. b. — Pénteken 8-án: Angelo 37. b. — Szombaton 9-én: Plébános szakácsnéja 38. b. — Vasárpan 10-én Eljen az egyenlőség, diszeladás az egyetem megnyitására ünnepére 2-ik szünnet.

— **Az angol muzeumban** egy óra van, mely Milton „az elveszett paradicsom” szerzője sajátja volt. A mutaton ezen szavak állanak: „Johanni Miltoni, 1631.” Az órákon kívül a hónap napjait is mutatja. A híres költő e tulajdonát egy család kivitte Amerikába, honnan számos évvel mulva egy yorksirei szegény ember birtokába jutott, ki később eladta egy ezüstművesnek, ez pedig Fellaros lornak. Ennek ajándékából bírja a becses reliquiát az angol muzeum.

— **Könnyű Katit táncba vinni;** Simon Ferencz monostor-utczai szorgalmas cukrászunk helyiségében szombaton este történt hogy egy hagyma áruló száznő bejön és rozsolist kér, melyet igen bő adagban fogyasztott; megfizetvén árát, távozik; nemsokára megjelenik egy másik asszony s következő kérdéssel áll elő: „Kérek olyant, mit neki adtak.” Fölösleges mondanunk hogy ez sem vonatkozott a rozsolis poharak szaporá őrítgetéséről.

— **A vásári sátrak** közt egy különösen magára vonja a figyelmet, melyben kész lábeliket árulgat egy értelmes német; olcsón adja de valjon nem hig-e a leve.

— **Kimutatás** a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról október havában 1872. Bevételek: 1. Pénztármaradék a mult hóról 67.815 frt 03. kr. 2. Betételek után 120.592 frt 23 kr. 3. Könyvdij 86 frt 30. 4. Kamat, földij és váltódíj

12.085 frt 65 kr. 5. Bélyegdíjakban 462 frt 35 kr. 6. 1143 esetben visszafizetett kölcsön 659.375 frt 07. Össz. 860.416 frt 63 kr. Kiadások: 1. 1278 esetben kölcsön 632.583 frt 71 kr. 2. Tisztviselők fizetése 545 frt 33 kr. 3. Irodai költsékre 56 frt 80 kr. 4. Bélyegre 570 frt. 5. Kamat 209 frt 75 kr. 6. Segélyezésre 8 frt. 7. Betét visszafizetések 173.606 frt 52 kr. Pénztármaradék 52.836 frt 52 kr. Össz. 860.416 frt 63 kr. Kolozsvárt, okt. hó 31. 1872. **Tauffer Ferencz,** Igazgató. **Geltch János** főkönyvvezető. **Wagner Fr.** Pénztárnok.

— **Tömérdek** vásári vendég. A mai vásárra annyian érkeztek be a közel vidékről, hogy vendéglőink mind tömve vannak, s már tegnap délután sem lehetett könnyen szobához jutni nagyobb vendéglőinkben: népes vásár, egyes czikkeken bőség, csak a legszükségesebb hiányzik, a pénz, ebben apájt észlelni.

— **Czigány ájtatosság.** Faraó ivadéka furcsa jelenetet idéztek elő tegnap a halottak estvéjén a temetőben, ugyanis egy társuk nyughelye körül nagy huzsan letelepedve, elkezdették a világi keserves nőkatat valóságos macska nyávogás alakjában előadni.

— **Khalil basa** az új török külügyminiszter Fazyl basa leányát veendi nőül, egy kellemes ifjú hölgyet, ki angol nevelőnőjével Konstantinápoly környékén, mint amazon szokott lovagolni, az ő-törökök nagy keserűségére.

— **Nagy hercegi udvar.** Wladimir orosz nagyherceg nem rég töltötte be 25-ik évét s ez alkalommal udvarát kiegészítették. Ez udvar állománya most tételt közzé s ebből tájékozást nyerünk az orosz nagyhercegi udvar szokásos be rendezéséről s az ottani fizetési módozatokról, Az állami pénztárból huzzák fizetéseket az új udvari személyzet tagjai közül: 1 udvarmestert 3145 rubelt, 1 lelkész 710 rubelt, 1 diakonus 565 és 1 felolvasó 344 rubelt. Saját jövedelméből fizet a nagyherceg: 1 irodafőnöknek 1287 rubelt, 1 titkár és 1 pénztárnoknak egyenkint 571 és 4 irnokot összesen 860 rubelre; azon kívül egy orvosnak 1287, 1 építész s 1 palota felügyelő 500 rubelt, 1 orvossegéd 315 rubellel stb. Az összes nagy hercegi sdvarratás fizetéseben 11,355 rubelbe kerül.

— **A szabad fémmunkás társulat** gyűlései Bécsben a 6-ik törvényczikk (közbeke veszélyeztetése) betiltattak betiltattak.

— **Medvevadászat.** Talmácsról f. hó 20-án egy 20 vadászból és 12 hajtóból álló társaság medvevadászatra rándult ki, értésükre esvén, hogy a környékben gyakran mutatkoznak medvék. A községből kiérve rögtön megkezdették a hajtást, de kezdetben eredménytelenül, míg végre egy szép maczkó csakugyan lőtávolba jött. Többször lőtek rá, földre is terítették, de csakhamar ismét felugrott, s dühösen neki rontott az egyik vadásznak, kit néhányszor földre terített és nehezen megsebesített Mig néhányan az eszméletlen sebesültet áptolták, addig a többiek a menekülő medvét több lövéssel és fejszecsapásokkal megölték, s aztán hevenyészett hordágyakon hozva a sebesültet és medvét, a szerencsétlenség miatt kissé lehagolt kedélyvel, délután 4 órakor vissza érkeztek Talmácsra.

— **Az Olaszországi** vizáradások még mindig tartanak, s veszélyesen növekednek. Mantua, Rovigo és Porto Follo vidékek csaknem egészen víz alatt állanak, a lakosok a gátakra menekültek. Velence nagyon veszélyeztetve van, itt rettegnek a gátok áttörésétől. A kormány pénz, élelmet oszt ki a vizkárosultak között, s legerélyesebben jár el a köznyomor enyhítésében.

— **Tanácsház macskája.** Altona városi budgetje egy új kiadás által van terhelve. A képviselő t. i. kényszerítve érezte magát egy macska megvételére, melynek nyakkötőjén a „tanácsház macska” diszlik. Élelmezésére, a számos egerek mellékjövödelmén kívül, naponta 9 krajczár van megszavazva.

— **Nagyváradon** a napokban egy tánczvigalom alkalmával, a „Bunda” fogadóban, két lány addig tánczolt, míg földre rogytak. A jelenlevők azt hitték, hogy el vannak ájulva, vizet hoztak, hogy eszméletre terítsék, de minden kísérlet sikertelenül maradt: a lányok holtra tánczolták magukat.

— **A csehek németesednek.** „Narodny Listy” panasolja, hogy a germanisatio némely cseh vidéken nagyon terjed. A szülők gyermekeiket, mind német kerületekbe küldik s „kedvükért” ők maguk is oda mennek és ott telepednek meg. A nationális lap továbbá írja, a slávok névváltoztatása is ijesztő mervet vett föl.

— **Párizsban** néhány héttel ezelőtt nagy vihar dúlván, a villám egy gázlángot meggyújtott, s hősege a csövet elolvastván, iszonyu robbanás történt, mely a csövet tökéletesen szétszakította. Az onvezető, veszélyesege miatt nem jó, sokkal czészerűbb a vas, melyet a villám nem olvasthat meg.

— **Berlinben** oct. 19-én egy ottani bankháztól 30,000 tallér értékű értékpapirokat loptak el.

— **Egykor és most.** Midőn Newton 1660-ban Grathamben tanult, alig volt annyi jövedelme, hogy életét tengethesse, és most 1870-ben

tehát 210 évvel később lord, Shrewbury a nagy tudós egyik fogát 16,595 frankkal vette meg.

— **Tudós, de nem próféta.** Melancthon szenvedélyes csillagjós volt, és a csillagjósást üzle is, de kevés szerencsével. Egykor meglátogatta barátját Malendert, kinek hat hónapos gyermeke épen a bölcsőben feküdt. Oda ment a gyermekhez, távoztát szemeihez illesztette, s egész pathossal jószolta, hogy az épen olyan nagy tudós lesz mint apja, s disze az utókornak. Melander egy darab ideig nyugodtan hallgatta az egetverő jóslatokat, de végre nevetve felkiáltott: „Fülp, Fülp! hisz a gyermek leánya!”

Nemzeti színház.

Csütörtökön okt. 31. „A kék szakállu.” Ezen bohózatot vig operette új szerezéssel adattott s általánosságban az az előadás előnyére szolgált. Boulottet ez uttal Szilágyiné asszony személyesítette, ariaji szépen sikerültek, éneke kifogástalan volt; de a bárgy parasztleány jellemzése kissé erőltetettnek tűnt fel s alakja sem felel meg a szerepnek. A kék szakállu Halmi adta, kinek játéka, maskirozása, alakítása helyes volt, de éneke nem annyira korrekt, mint a Zajonghié. Azonban az alap, a hang meg van s szorgalmasiskolázás folytán Halmi jó operette énekes leend.

Az előadás sikere azonban leglányegesebben azon körülmény által eszközöltetett, miszerint két másodrendű szerepet a lehető jobb tehetségek vállaltak t. i. Oszkár gróft Marczell és Popolanit Szentgyörgyi személyesítették. Vajha e példát többször és mások is követnék. Hermina hercegnőt Dékány Rózsa, Bobesch királyt Szilágyi tölük többször látott alakító és hangtehetségeikkel csinosan játszták. Saphir szerepében Hegyi Gyula tanulmány játékot mutatott be. Ezen szerep úgy alakítást mint éneket illetőleg nagy művészt igényel ugyan, mégis ennek is a lehető jobb erőkkeli betöltése az általános sikert nagyon előmozdítaná. A ház, ugy földszinten, mint a páholyokban szokatlanul telve volt, minek oka a vásáros idő is lehetett.

Pénteken nov. 1-én „A Molnár és leánya” dráma 5 felv. írta Raupach. Ezen régi szabású réndramák egyike halottak napja ötletéből adatott. Reinhold Kristóf lelkelen, zsupori vén molnárt Szentgyörgyi s ennek sentimentalis leányát Máriát Boer Emma a helyes felfogással és jelosen adták. Konrad szerepében Dezső sok melegséget és nemű tragikai pathoszt is tanusított, a közönség megtápsolta, arczjátéka még hiányos, de tragikus színész válhatik belőle. Kunigundát Mártonné. Jakabot Krasznai, a vendéglozt Török, nejét Németi Giza, a sirásót Kendi helyesen személyesítették. Közönség nagyon szép számmal volt jelen.

Árjegyzék. oct. hó 31-én tartott hetivásárról (alsó a mérő középpár.) Tisztabuza 7 ft. 50 kr. Elegybuza 4 ft. 90 kr. Rozs 4 ft 42 kr. Árpa 2 ft. 79 kr. Zab 1 ft. 20 kr. Törökbuza 3 ft. 16 kr. Pityóka 1 ft. 56 kr. Marhahus fontja 22. Kolozsvárt, oct. hó 1-én 1872.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

NYILTTÉR.

Egy angol, francia és német nyelv-tanár.

ki az oxfordi egyetemen mint rondes tanár hosszabb ideig működött s erről kitűnő bizonyítványai vannak, kész leczkéket adni az angol, francia és német nyelvből. Tanrendszere szerint hat hó alatt bár melyik nyelven meg lehet tanulni írni, olvasni és beszélni.

Tanórák:

az angol nyelvből: kedd, csütörtök és szombat d. e. 10—11, d. u. 2—3 óráig;
a francziából: csütörtök és szombaton d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig;
a németből: hétfő, szerda és péntek d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig.

Hivatalnokok és egyetemi polgárok számára tanórák d. u. 6—7-ig.

Havonként 8 lecke 5 forint.

E felett az angol nyelvből külön tanfolyamot is nyit hétfőn, szerdán és szombaton este 7—8 óráig.

Értekezni lehet „Nemzeti szálloda” 11. szám alatt és e lapok szerkesztőségénél. Levelek K. K. B. czim alatt.

Nyilttér.

Fog- és szájorvos Máthé Domokos „Rubin” fogtisztító-szere

a legjobb szer a fogak naponta tisztítására, a foghús erősítésére és az oly általmas fogkö (borkő) képződés megszüntetésére.

Ezen készítmény felől több nevezetes bécs orvos elismerését nyilváníttotta.

Egy diszes ércdoboznak ára 1 frt.

Egyedüli főraktár **Csapó Sándor** urnál Kolozsvárt.

Pályázat.

Szék városa tanácsmál egy 200 o. orint ovadék biztositék mellett 250 az az készazóven forint évi fizetéssel járó adószedői és városi pénztárnok hivatalt üresedésbe jövén, minék választás utáni bétöltésére f. évi november hó 21-ke délelőtti 9 órája tüzetelt ki, ennél fogva pályázni kívánók felszólittatnak, tanulmányok, két évi gyakorlatuk, életkoruk, erkölcös magokiviselete, s nyelvek, főleg a magyar nyelv ismeretét tanúsító s szabályszerüleg felszerelt kérvényeiket legfeljebb november 18-ig a jölet városi polgármesterhez, ha szolgálatban vagyának előjáráságuk után, ellenkező esetben közvéllen beadni. Később beadott folyamodások tekintelbe nem fognak vétetni.

Szék várossa polgármesterétől.

Széken, 1872 oktober 26-án.

Nagy Károly, p. mester.

Orvosság nélkül.

(531) 42—48

MELL- és TÜDŐ-

betégek természetén utón, még re- menyvesztett az orvosok által gyógyít- hadtannak nyilvánítt esetekben is gyö- keresen kigyógyulnak

Orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bőve- ben felel levélben

J. H. Fickert, Dir. Berlin, Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft. o. é. mellékelendő.

Orvosság nélkül.

(548)

4—10

Fehér, folyékony eny

Gaudin Edétől, Párisban.

Ezen eny, mely szagtalan, hidegen használható porcelán, üveg, marvány, fa, dugasz, lemezpapír, papír, sat. tá- gyaknál

Kapható 24—45 kajzáros üvegekben Wolff János gyógyszerésznél Ko- lozsvárt.

3—3

(583)

Uj

CZUKRÁSZAT

Van szerensem tudatni a n. é. közönséggel, hogy bel-monostoruczában a volt fogyaszió egylet-féle boliban czukraszatomat e hó 20-án megnyitóm.

Czukraszatomban kaphatók külömbféle finum francia czukor és mandulás sütemények, fris lécska-neműek, bélesek, indiai fánkok, diós és mákos kiflik stb., to- vábbá finum török puizska és candirozott gyümölcsök, kitünőleg készített gyümölcs befőttek és minden-féle főttöt és töltetlen czukrok és bombonók.

Többféle nemű finum likerök, rozsoisok, finum szilvörüm, lenyőviz, ja- matcai rum és külömbféle butelias borok.

Menyegzői, keresztelési vagy bármely ünnepelességre szükséges megren- delések egy vidékre mint helyben a legpontosabban és legulányosabban teljesítettek.

Pontos kiszolgálattásról gondoskodva van.

Szamos látogatásért esd Simon Ferencz, czukrasz.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és állala minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) 0s-, 6- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világoztató rajzokkal. (36 tábla.)

Irita Jakab Elek.

Ara 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát- it hosszasan dícsérgetni és aján- lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát partfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróbá minél több kedvet öntsen e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az utabbi kor- története lesz. A ki megszerzte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdekel fogja lapozgatni és benne bújvárodni, s a folytatást minden áron megszerzezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872. Ara 2 forint.

(602)

A kolozsvári királyi szabadalmazott

TEMETKEZÉSI INTÉZET

Entreprise des pompes funebres

egy évi működése alatt teljesen bé bizonyította, hogy városunknak diszére, a t. cz. közönségnek hasznára van. Az intézet főállása óta temetkezéseink diszesebbek s jóval kevesebbe kerülnek, mi az által lett elérve, hogy az intézet saját begyakorlott személyzetet, fogatokat, különböző gyász-szekereket, fa- és érc-koporsót s egyéb

gyász kellékekből raktárt tart,

hogy mennyire kiérdemeltük a t. cz. közönség bizalmát, mutatja az, hogy helyt és vidéken minden nagyobb szerü temetést intéze- tünk végezett.

A rendes temetések 25, 50, 100, 150, 200, 300 és 400 forintosok — azonban ezen dijszabályzattal tetszés szerinti eltérés eszközölthetnek s kívánatra drágább vagy olcsóbb temetés is rendeztetik.

A felsorolt díjakért az intézet a dijszabály szerint koporsót, párnákat, lepedőt, mádráczot, szemtakarót, ravatalt, szoba diszitést, gyertyákat, egyházi szertartást, harangozást, szomorú jelentést, gyász és kísérő kocsikat, egyenruházott személyzetet, sir- ásatást és befedést szolgáltat ki, rendez és állit elő oly pontossággal, hogy a gyászoló család közreműködése legkevésbé sem lesz igénybe véve.

Érc- és fakoporsók felszerelve vagy a nélkül magára is szolgáltatnak ki gyári árban.

Felvételi iroda: Bogdán István üzletében. Intézeti és raktári helyiség kül-tordautca a temető bójárásnál balra.

Kolozsvártt, oktober hó 1872.

A temetkezési intézet.

Bogdán István, igazgató.